

TRÜKITÖÖLINE

EESTI TRÜKITÖÖLISTE LIIDU HÄÄLEKANDJA

NR. 9

21. DETSEMBRIL 1935

II AASTAKÄIK

Töötud ja ostujõud.

Meie autoriteetid majandusalal on väljendanud majandusnõukogus, nagu seisaks kogu meie palgaliste probleem ainult selles, et neile tööd muretseda. Seda on kinnitanud ka trükitöösturite seisukoht Tallinna Trükitöölaliste ühingule palgakõrendamise nõudmise puhul. Sealjuures märgivad nad samas märgukirjas tösiasi, et majandusline konjunktuur trükitööstuses hakkab halvema ja paljud töötud trükitöölised otsivad asjata kohta 10—12 krooni eest nädalas.

Soovime kõigile lugijale

häid pühi ja head uut aastat!

„Trükitöölise“ toimetus
Eesti Trükitööliste Liit

Meie teame, et seda meetodit võib tarvitada Itaalia ja Saksamaa, kes oma kohutava tööpuuduse kaotamiseks on viinud inimesi sundslikult väiksele palgale ja seega teiste palgade arvel vähendab kunstlikult töötute arvu, et siis puru silma visata avalikkusele, nagu oleks neis maades tööpuudus kaotatud. Seda süsteemi võivad lubada ka riigid, kus ühe või teise küsimuse otsustamine kuulub autokraadi valdkonda. Eriti sel alal on tegelikuks näiteks vanglad, kus paarikümne sendi eest lastakse tööd teha ja leitakse, et inimene on siis ulual, söönud ja joonud.

Kultuurmaad, milleks ka meie endid peame, ei jälgi neid eeskujusid. Huvitav on sellepoolest jälgida majandusteadlaste mõttearengut majanduse arengust mujal. Nii on ilmunud Vl. Voytinskylt raamat: „Tööpuuduse kolm põhjust.“ Oma uurimuses 14 erimaa kohta jõuab ta tulemusele, et tööpuudusel on 3 põhjust:

- 1) töövõimelise rahva loomulik juurekasv,
- 2) naiste osavõtt tööstuses ja
- 3) rahvusvahelise liikluse tagasimineku.

1929. a. tööpuuduse areng, mainib kirjutaja, on täiesti põhjendatud tööstuse korratusse olekusse sattumisest. Igal maal on põhjus üks ja seesama: tööstus. Teised alad tõmmati sellega ainult kaasa. Tööstuse toodangu tagasimineku on tihedas sidemes töötute armee tõusuga. Seega vähenes ka ostujõud.

Selle vastu on tööstust juhtiv kapitalistlik majandussüsteem leidnud rohu: palkade redutseerimise. Arvesse ei võetud seda, et sellega saeti oksa, millel ise istuti. Ei võetud arvesse tööpuuduse sotsiaalset päritolu, millel sootuks teised tegurid süüdi. Kahtlemata elu ei küsi sellisest lühinägelikust kasutahtest. Ta sammub neist üle.

Teame seda, et suurema palgaga kasvab ostujõud. Ostujõud kasvuga kasvab tootlejate arv — seega rohkem vabu käsi saab tööle, kes jällegi omakord tõstavad üldist ostujõudu.

Meil aga püsitakse arvamisest (mis pealegi tingitud käesoleva aja sõjakonjunktuuri baasil), nagu võiks lahendada küsimust tagurpidi — enne inimesed tööle, siis palkade kõrgeandamine.

Millest inimesed aga tööle saavad, kui ostujõud puudub, see jääb arusaamatuks.

Kui nüüd töösturid oma kirjas mainivad, et töötud otsivad tööd (kuigi ametlik statistika mainib töötute kaadri likvideerimist), siis on see ka meil teada. Teisiti see olla ei saa; ega olegi.

Meie arusaamine püsib siiski — palgad kõrgemaks.

S I S U S:

Töötud ja ostujõud / Töölisanemate valimised / Trükitöölised ja pühapäevatöö / ETL ajaloost (järg) / „Times“ 150-aastane (lõpp) / Organisatsiooniline elu / Välismaine ringvaade / Lühiteateid ja pilte.

Töölisvanemate valimised.

Uute töölisvanemate valimistel harilikuks nähteks on, et töölisvanem, kes tegelikult korraldab uue töölisvanema valimisi, ei anna valimise protseduurile enne käiku, kuni tema volituste aeg on täis. Seega pikendab ta oma volituste aega, kuna endise töölisvanema volitused kestavad automaatselt edasi. Ka siis, kui volituste aeg täis on, kuid kui uut töölisvanemat ei ole töökaitseinspektori poolt kinnitatud. Sarnase venitamisetaktikaga pikeneb töölisvanema volituse aeg nädalat kolm ja veel enamgi. Halvem on veel see, kui valimised esimesel käigul ei anna tagajärgi. Kui on ülesseatud palju kandidaate ja ükski neist ei saa absoluutset häälteenamust, siis tuleb korraldada järelvalimised, kus hääletusele tulevad kaks kõige enam häáli saanud kandidaati. Sarnasel korral võib valimine venida õige pikale. Kolmandaks võib tuua uue töölisvanema kinnitamisel viivitusi asjaolu, kui valimised tühistatakse töökaitseinspektori poolt ja seda juhul, kui on ilmsiks tulnud valimistel maksvatatest määrustest kõrvalekaldumisi ning töökaitseinspektorile sellekohane kaebus esitatakse.

Kõike arvesse võttes, on iga trükitöölise kohus jälgida, et töölisvanem juba paar nädalat enne oma volituste aja täissamist asuks uute valimiste korraldamisele.

Nagu teada, on Tartus palgavõitluse ajastul olnud töölistel võimalus jälgida, kui võrd edukalt on praegused töölisvanemad tööliste huvisid kaitsenud. Neid töölisvanemaid, kes on tööliste huvisid kaitsenud ja toiminud täitsa erapooletult äri ja töölistkonna vahel, peaks küll valitama ka järgmiseks aastaks edasi, ettevõtjad näeksid siis, et töölisvanemal on kindel seljatugi töölistkonnas. Kuid on ka juhtumisi olnud, kus töölisvanem ei ole oma ülesandeid võtnud erapooletult seisukohalt, vaid on lasknud end mõjutada ja kaldunud teisele teele.

Nüüd on võimalus trükitöölistel hinnata oma käitise töölisvanema teeneid ja teha järeldusi, kas valida töölisvanem edasi ka järgmiseks aastaks või otsida uut kandidaati, kes oleks rohkem erapooletu tööliste ja ärijuhatusevahelises läbikäimises.

Selleks kõigile trükitöölisele Tartus kindlat otsustamisvõimet.

Trükitöölised ja pühapäevatöö.

Ajakirjanduse levimisega ja uute ilmutamisvormide otsimisega hakati lehti trükkima ka pühapäeviti. Kõik suuremad eesti ajalehed annavad välja ka pühapäevalehti, mis sageli täidetud mitmesuguse materjaliga. Harilik päeva reportaaž on neis vähe toodud, peale telegrammide või mõne õnnetusjuhtumise. Seega ei ole pühapäevane väljaanne sugugi nii oluline päevauudiste suhtes, pealegi ei anna ükski asutus pühapäeval informatsiooni lehtedele ja nii täidetakse lehed igatliiki „lohemadudega“, juttudega jne. Ajakirjanikul on siin vähe teha ja pealegi tolle materjali kirjutab ta juba nädala kestel valmis.

Trükitöölistel tuleb aga siiski tööl olla, pannes oma pühapäeva rahu vett vedama. Oleks veel mõeldav, kui selle pühapäeva eest saaks 100% maksetud. Kahjuks on ettevõtetel scadnud selle süsteemi sisse, et pühapäeva arvel antakse nädala sees vaba päev. Aripäeval ei ole selline vaba-aeg ei puhkus ega töö ja kasu ei ole ühelegi trükitöölisele. Pühapäe-

val võib välja sõita või külla minna, kes teeb seda aga äripäeval.

Seetõttu pööras liit Vabariigi Valitsuse poole sooviga, et pühapäevane töö trükitööstuses keelataks.

Kuna praegune valitsus on mitmel puhul näidanud valmisolekut kirikliste ringkondadele pühapäeva rahu loomisel, välja arvatud kiriklikud jumalateenistused, siis, on loota, et ka trükitöölise pühapäeva rahu saab kindlustatud. 20. detsembrist otsustas teedeminister sellekohase määruse välja anda.

Seda toetab ka ajakirjanike liit.

Belglased meist.

„La Fédération Typographique Belge“ (15. XI 1935) tõi pikema ülevaate Eesti Trükitöölise Liidust, märkides rõõmustavat nähet Eesti trükitöölise liikumise kasvamisega.

ETL ajaloost.

(Järg 9.)

Streik puhkeb üle maa. Töö-Hoolekandeministeerium katsub luua kokkulepet, kuid see nurjub.

Esimeste trükikodadena annavad tööliste nõudmistele järele Viljandis „Sakala“, Tallinnas „Täht“, Pärnus „Oma“, Rakveres „Ühistrükikoda“. Soomest saabus sealse liidu esitaja *U. Immonen*, kes annab streigikassasse 10.000 Soome marka. Hiljem saadakse sealt veel 25.000 marka liiksaks. Streigi finantseerimine nõuab suuri summe, kuid rahv. kutsesekretariaadi aparaat on juba tööl ja nii läheb korda vahepeal laenu tehes, saada regulaarset toetust Saksamaalt, Lätilt, Norralt, Austrialt, Rootsilt. Saksamaa andis selajal suuremaid toetusi, milpuhul kontrollima sõitis summade tarvitamist ametiühingute liidust *Knoll*.

Siiski streigi venimisega ja pinge järk-järgulise kadumisega on raske võidelda trükitoösturite rinde vastu. Ilmneb streigimurdjaid, eriti agaralt vabritseerib neid „Vaba Maa“, kes toob neid Narvast. Juba on streigimurdjaid leidunud ka Viljandis, Tartus, Võrus. Siiski, lisaks senistele nõudmisi vastu võtnud trükikodadele, lisandub Zimmermani trükikoda. „Uudisleht“, oma ilmumist päästmas, viib trükkimise Riiga (kodumaal ei saanud ta lehte kusagil ilmutada). Uuesti kutsub Töö-Hoolekandeministeerium pooled kokku (24. aprillil), kuid ka see lõpeb tulemusteta ettevõtjate vastuseisu tõttu.

Nüüd algab ka Tallinnas lagunemine. Streigimurdjaid hakkab tööle valguma. Ka rahvusvaheline kutsesekretariaat kahtleb streigi kordaminekus. Üldine streigitüdimus on võtmas maad. Nii lisaks Tallinnale, Tartu, Võru ja Rakvere. Samal ajal puhkeb Norras streik, mille tõttu välisabi Eestile jääb vähemaks. Lõpuliku asja selgitamiseks sõidab kutsesekretariaadi sekretär *H. Grundbacher* Eestisse, kes peatub siin 30. juunil 1928. a. Seisukorraga tutvundes, teatas ta, et sekretariaat otsustas abistamise lõpetada ja streik tuleb, kui lootuseta, lõpetada.

Siiski jätkatakse streiki ja seda juba enda jõul. 13. juulil kokkuastunud volikogu, millest võtsid osa Tallinn, Rakvere, Tartu, Viljandi, Pärnu, Võru, Valga ja Narva, otsustati streigikassa heaks võtta töö-

olijailt 10% palgast. Soovitati ka ettevõtjatega läbirääkimisi pidama hakata, kuid need katsed ei õnnestunud.

Vahepeal komandeeritakse *E. Lehtmet*s Venemaale tutvunema töötute Eesti trükitoeliste paigutamise võimalustega Vene linnadesse (!). See reis lõppes muidugi tagajärjetult ja L. ei saanud üldse kokku juhtiva sekretäriaga. Talle lubati ainult vastata spetsialistide kutsumise asjas Venesse.

Sellises lootusetus seisukorras streiki ametlikult ei lõpetata, kuid faktiliselt on see juba teostunud. Selle korraldamine jäeti volikogu hooleks, kes astus kokku 7. oktoobril 1928. Seal selgus, et sõlmitud kollektiivlepingutest on taganenud Viljandi „Sakala“ trükikoda ja Rakveres „Ühistrükikoda“. Narvas on liikmed üldse kadunud. Volikogu otsustaski ametlikult streigi lõpetada ja võttis vastu sellega ühenduses olevad ettepanekud. Volikogu otsustas ka liidu juhatust kohustada töötada välja abiandmise korraldamise kava.

Algab aruannete koostamine järgmisele volikogule. Vahepeal laseb end maha Pärnu ühingu laekur tekkinud raskuste tõttu. Kui siis liidu volikogu kokku astub (24. veebr. 1929), siis selgub, et liidul on veel 353 liiget, neist tööl 236 ja töötä 117. Sel volikogu koosolekul otsustati astuda ka E. Töölisühingute Keskliidu liikmeks. Volikogu otsustas kaotada ka palgalise asjaajaja koha.

Järgmise volikogu kokkuastumiseni, läheb liidu juhatusel korda muretseta „Kirjaladuja Käsiraamatu“ väljaandmiseks Hasominilt toetust 750 krooni.

Uus volikogu astus kokku 14. apr. 1929. a. Vahepeal oli end maha lasknud liidu juhatusliige E. Pärtel, kuna tal oli tekkinud rahalisi raskusi. Üldse on sel koosolekul mitmesuguste võlgade õiendamisi, kuna suurte läbikäikude juures oli raske kontrollida summade tarvitamisi — eriti veel võitluse järgus.

Volikogu koosolekul protestis Viljandi ühing Keskliitu astumise vastu, nõudes selle küsimuse kongressile esitamist, millise otsusega volikogu ka ühines.

Volikogu kinnitas ka Poola ja Prantsusmaaga vastastikku abistamise lepingud. (Järgneb.)

„Times“ 150-aastane.

(Järg 3.)

Nii õnnestus Moberly Bellil „Times“ saneerimine. Leht hakkas aasta-aastalt enam kasu andma, kuid siis tuli Valter IV ja teiste kaasomanike vahel konflikt ning Valter IV kavatses müüa lehte tuntud ajalehetele magnaadile Pearsonile. Bell tegi aga teise kombinatsiooni. Ajalehekinningas lord Northcliffe sai 320.000 naela eest lehe üle kontrolli õiguse. Lord Northcliffe tahtis saavutada maailma ajakirjanduses „sinist linti“, milleks „Times“ tõeliselt oli ja seda võis ta tarvitada võimsa relvana oma saksavastases võitluses. Võeti tarvitusele uue kapitaliga uued masinad — hiigla rotatsioonid, mis trükkisid lehte 25.000 eks. tunnis ja uued monotüüp-ladumismasinad. 1912. a. kuni tänaseni on peatoimetajaks Geoffrey Davson. 1914. a. Iiri kodu-sõjas näitas „Times“ suurepäraselt organiseerimisaparaati teadete edasi-toimetamisel. Ilmasõja puhkemine andis lehele erilisel tööd. Erikirjasaatjad olid kõikidel frontidel ja Londonis töötati palavlikuliselt, kuigi tsensur tegi palju takistusi vabale ajakirjanduslikule tööle. Paremad sõjaasjatundjad kirjutasid strateegilisi artikleid. Tehti propagandat punasele ristile ja koguti suur summa, 16.121.939 naela sõjast kannatanute ja haavatute abistamiseks. „Times“ eriväljaanded olid üldiselt „neelatud“. 1919. a. sai toimetajaks Wickham Streed ja lehte ekspediteeriti lennukitega tähtsamatesse punktidesse, nagu Pariisi, Egiptusse jne. 1922. a. läks lord Northcliffe surma järele aktsiate enamus parlamendi liikme major J. J. Astori ja John Valter V kätte. Leht on täiesti iseseisev ja rippumatu suurtest ajalehte trustidest.

Lehe toimetuse organisatsioon on suurepärase. 22. a. tuli Davson uuesti toimetajaks. Toimetuse jaguneb osakondadeks: sisemaa osakonnas 15 meest, parlamendi peal 12, sport 6, city, s. o. fondibörs ja kaubandus 9, mereasjandus 3, illustratsioonidel 25 jne. Määratu väliskorrespondentide pere hoolitseb alalise ja kiire välisinformatsiooni eest. „Timesil“ on oma bürood Pariisis, Berliinis, New Yorkis, Washingtonis, Roomas, Sidneys, Kopenhaagenis, Rotterdamis ja Amsterdamis. Peale selle on kirjasaatjad pea igas suuremas linnas. Kogu toimetuse

staap ulatub üle 300 isiku. „Times“ korrespondente koheldakse kui suurriikide saadikuid. „Timesi“ tehniline personaal on õige suur: ladumas 300, trükikojas 100, stereotüüpidel 50 ja klisheeosakonnas 30. Korrektuuri loevad 130 isikut. Muuseumis olgu tähendatud, et trükivead on „Timesi“ veergudel harulduseks. Tehniline personal ulatub kokku üle 800. Ekspeditsioonis töötab üle 100 isiku. Toimetajast kuni jooksupoisini on Londonis „Timesi“ teenistuses 1500 isikut. Tehnilisest varustusest on „Timesil“ 36 ladumismasinat, linotüüpi ja intertüüpi, peale selle on 16 monotüüpi ja 22 valamismasinat. Viiks pikale tungida üksikasjaliselt „Timesi“ tehnilise protsessi üksikasjusse. Võib ainult öelda, et „Times“ on vanem, kuid ka tehniliselt kõige uuemaid lehti, kusjuures suur osa leidusid on tehtud „Timesi“ oma trükikojas.

Lehe formaat vaheldub sageli, kusjuures keskmiseks külgede arvuks on 32. Proovits saab aegsasti lehed. Hinnaks on 2 penci.

(Lõpp.)

Saksa trükitehnilise palk

oli 1933. aastal riigikeskmiseks palgaks 67,62 riigimarka. Nüüd, 1935. a. ilmunud statistika näitab riigikeskmist 48,29 riigimarka. Seega on palk 30% langenud (!) Olgu meeldetuletatud, et natsid lubasid omalalaj tööliste palgatingimusi veelgi parandada olemasolevatest. Siin on siis tulemus.

Kuid sellest õnnistusest ei jatku veel. Palgast võetakse maha järgmised kohustused, mis vähendavad palga veelgi 33% võrra:

sissetulekumaks, isikumaks, majandusmaks, töötutekindlustus, töötutehoolekanne, haiguskindlustus, invaliididekindlustus, tööfrontimaks, talveabi.

Seega jääb järele riigikeskmisest 32 riigimarka (1 RMk. = 1.40). Kes tahaks rehkendada, see saab Eesti rahas nädalas 44 kr. 80 snt. Saksa maal käijad konstateerivad, et elu on 3 korda kallim Eestist. See tähendab — Saksa tööline peab elama ainult 14 kr. 90 senti eest nädalas.

Räägitagu veel kultuurilisest ja hästimaksetavast Saksa spetsialistist!

ORGANISATSIOONILINE ELU.

Tallinna trükitöölised koos.

Tallinna trükitööliste ühingu hoogne kasv.

Pühapäeval, 24. novembril s. a. peeti „Töölisteraadi“ ruumes trükitööliste ühingu üldkoosolekut, millest võttis hulk liikmeid osa.

Juhatuse aruandest selgus, et ühing on 1. jaanuarist kuni koosoleku päevani kasvanud kahekordseks. 1. jaanuaril oli liikmeid 134, nüüd 272. Trükitöölised on tihedalt koondumas oma kutseorganisatsiooni ümber ja liikmete juurevool kestab edasi. Kultuurilise tasapinna tõstmiseks töötab ühingu juures kultuurtoimikond, millel on male-, bridži- jm. ringid, järjekindlalt on korraldatud referaatkoosolekuid jne. Ka raamatukogu on täiendatud uue kirjandusega.

Üldkoosolek otsustas ühingule murteseda uue raadio, kuna vana raadio ei vasta enam ajanõuetele.

Üldkoosolek heitis liikmete nimestikust välja K. Musta, kuna tema ei olnud tunnustanud ametiühingulist distsipliini. Usalduse puudumisel tehti K. Mustale ettepanek, et tema loobuks riigimajandusnõukogu liikme kohustustest. K. Must seda ei teinud ja seetõttu pidi ta organisatsioonist lahkuma.

Sekretär A. Offenbach kandis ette aruande viimaseja trükitööliste palgaolude korraldamise katsetest ja tutvustas ühtlasi ka trükitöösturite ühingu poolt saadetud kirjaga. Sellest nähtub, et trükitöösturid pooldavad vähemate trükikodade madalate palgade tõstmist kõrgemale tasemele, kuid üldiselt ei pea soovitavaks palgade kõrgendamisele enne asuda, kui ei ole kõik töötud tööl. Üldkoosolek otsustas siiski mitte loobuda palga-juurenõudmisest ja loob sellekohase komisjoni trükitöösturitega läbirääkimistele. Sellele komisjonile anti volitus kõigi trükikodade nimel palgakõrgendust nõuda.

Määrati kindlaks ka edaspidine organiseerimise taktika.

Tõsteti üles ka trükitöölisele kinnisvara omandamise küsimus, kusjuures liidu juhatuse sellekohast algatust puhkekodu loomiseks tervitati tugeva aplausiga.

35 aastat tööl.

7. dets. 1935. a. pidas Julius Kangberg oma 35-a. tööjuubelit. Sel puhul korraldati juubilarile austamisõhtu Tall. Trükitöölise ühingu ruumes. Kaastöölised ja trükikoja juhatus austasid juubilari väärtuslike kingitustega. Juubilar töötab riigitrükikojas ladujana.

Liidu häälekandja „Trükitöölise“ juures peatati mõne sõnavõtuga, milles rõhutati ajakirja välimuse parandamist. Tulevast aastast peale hakkab ajakiri ilmuma suuremas kaustas ja suurema lehekülgede arvuga, kuna tal on juba tekkinud kindel lugejate kontingent.

Üldiselt oli koosolek üksmeelne ja asjalik ja möödus optimistlikkus meeleolus juhataja J. Saare lõpp-sõnaga.

K. Must välja heidetud.

Ei ole kunagi organisatsioonil kerget eemaldada enda ridadest liikmeid, eriti neid, kes kauemat aega ühingus olnud. Organisatsiooni ülesanne on neid koondada ja mida rohkem liituvad ühingu ümber, seda parem. Käesoleval juhul tuli see raske samm siiski teha.

K. Must oli esitatud E. Töölisühingute Keskliidu poolt riigi majandusnõukogu liikme kohale. Kui valiti 1935. a. kevadel peetud kongressil uus juhatus, jäi K. Must uuest juhatuselt välja. Kuna K. Must ei omanud usaldust uue Keskliidu juhatuse juures, siis otsustas Keskliit tema ära kutsuda riigimajandusnõukogust. Äraastamise sundi riigimajandusnõukogus ei ole, vaid see on iga liikme enese sündsusetunde asi. K. Must otsustas ignoreerida Keskliidu ära-
kutset ja jäi riigimajandusnõukogusse edasi.

Keskliit teatas sellest organisatsioonile, kuhu K. Must kuulub, nimelt Tallinna Trükitöölise Ühingu ja E. Trükitöölise Liidule, paludes distsipliinirikkujat vastu samme astuda. Tall. Trükitöölise Ühingu on E. Trükitöölise Liidu kaudu Keskliidu liige, pidi Keskliidu otsust respekterima. K. Mustale pandi ette riigimajandusnõukogu liikme kohustused maha panna. K. Must ei alistanud ka ühingu juhatuse otsusele. Aluseks võttes põhikirja ning kodukorra nõudeid ametiühingulise distsipliini pidamiseks, otsustas juhatus K. Musta ühinguks eemaldada. Peakosolekul küsiti K. Mustalt veel kord, kas ta astub riigimajandusnõukogust tagasi või mitte. K. Must eitas oma tagasiastumist ja hääletusel otsustati K. Must välja heita.

Meid muidugi ei huvita need motiivid, mis K. Mustale teevad tähtsaks riigimajandusnõukogus olemise. Tal ei peaks aga seal mitte mugav olema, kuna temal puudub organisatsiooniline usaldus.

Uus trükikoda Tallinnas.

Rataskaevu tänavale toodi Keilast üle „Külva“ trükikoda. Oleme juba mitmel puhul kirjutanud, kuidas ettevõtjad avavad trükikodasid, millede ruumid on kitsad ja pimedad. Need on ainult tööliste eluea lühendajad. Ka uuestiavatud trükikoda on samasugune. Hiljuti käis tööstuskomisjon ruumisis uurimas ja leidis ruumid täiesti vastuvõtmatud olevat. Ei ole neis päevalgust ja ka ruumide asetus on igatepidi halb. Komisjon ei pooldanud neis ruumides töökoja avamist.

Majandusministeerium otsustas siiski teisiti ja uus pisikäitis töötab hoolega.

Jällegi määruse rikkumine.

„Vaba Maa“ trükikojas võeti tööle ladumasinale õppimiseks väljaspool trükitööd seisev tööline, kes asus tööle 4. novembril. Nagu näha, vilistatakse ettevõtjate poolt vastava tööoskuse määrusele.

Siseelust,

* Kultuurtoimkonna korraldusel peeti referaatkoosolekuid liikmeile. 24. oktoobril pidas kõnet *J. Mikkelsen* ainel: Tööliste palgavõitlused Eestis 1934. a. 7. novembril refereris *L. Metslang*: Töötülide lahendamise seadus.

* TTÜ kultuurtoimkond korraldab raamatukogu täiendamise heaks raamatuaasta märkide müügi, mispuhul pöörati loa saamiseks politsei valitsuse poole, kust saabus jaatav vastus.

* Uusi liikmeid võeti vastu 23. okt. 11 ja 6. nov. 9. Seega on liikmete arv tõusnud 280 peale.

* *Uue raadioaparaadi* otsustati muretseda Tallinna Trükitöölise Ühingu. Selleks lubas ühingu peakosolek 230 krooni.

* *Raamatukogu täienduseks* otsustati tellida „Noor-Eesti“ kirjastuselt odavahinnalises väljamüügis kuulutatud „Tõde ja õigus“ (III ja IV jagu).

* *Ühingu põhikiri*, kodukord ja fondide määrused trükiti, mis antakse liikmetele kätte.

* *Muusikariistu ei müüda*. Mõnede liikmete poolt tõsteti üles küsimus ühingu muusikariistade müügiks, kuna nad seisavad kasutamata ühingu. Arvesse võttes, et ühingul võib tekkida nende järele tarvidus uue muusikaringi asutamise näol, otsustati ühingu peakosolekul mänguriistu mitte müüa.

Töötülide lahendamise seadus.

Sellekohased kommentaarid maksmapandud seaduse kohta on ilmunud „Tööliste Hääles“ (November, 1935) numbris. Juhime kõikide tähelepanu sellele numbrile, et võimalus oleks selget ülevaadet saada seaduse ulatuse kohta.

Tähelepanu kõnekoosolekutele.

Suur tähtsus on ühingute elus kõnekoosolekute korraldamisel liikmetele. Neil koosolekutel peab refereerima mitmesuguseid töölisliku puutuvaid küsimusi. Viimasel ajal on neid küsimusi palju tekkinud. Nii võib käsitada palgavõitlusi, uusi töölisseadusi, ühingu ellu puutuvaid küsimusi, ülevaateid, ajalugu jne. Liikmeskond, kahtlemata, tunneks huvi nende küsimuste vastu ja ühtlasi aitaks kõnekoosolek liikmete teadmisi laiendada.

Liidu liikmete arv.

Mõni aeg tagasi (1. septembril) märkisime, et kokku on Eesti Trükijärglaste Liitu koondunud 458 liiget.

Rakverest.

Pühapäeval, 10. novembril viibis Rakveres TTÜ sekretär A. Offebach. Sel puhul oli kokku kutsutud Rakvere trükijärglaste üldkoosolek, millel selgitati vastava referaadiga organiseerimise tähtsust ja ühingu senist tegevust. Puudutati ka praegu maksvuseloleva tööütlide lahendamise seadust.

*

Rakveres on praegu 12 liiget. Ül-

Vahepeal on liit kasvanud edasi. Võru ühingu registreerimisega on suudetud ka sealset kolleegi organiseerida. Praegu kuulub liitu:

Tallinn	280 liikmega
Tartu	192 „
Narva	14 „
Viljandi	17 „
Pärnu	17 „
Valga	12 „
Võru-Petseri	30 „

Kokku 562 liiget.

Arvestades puhttrükiköö alal töötajate arvest (900) on organiseeritud protsent 62.

dine tööliste arv on üle 30, on lootusi, et ka senini väljaspool organisatsiooni seisvad trükijärglased liituvad.

*

Linnas on ainult 1 trükikoda — „Ühistrükikoda“. Varem oli neid 2, kuid „Ühistrükikoda“ ostis võistleja ära ja nüüd on ta monopoli seisukorras. Kaks trükikoda võistlesid kõvasti omavahel, mille tagajärjel olid palgad alla surutud. Nii makseti nädalas ladujaile 9 krooni. Nüüd,

Trükijärglased ja kõllajärglased Ühistrükikojas (Rakveres): Vasakult: A. Jõe, V. Kravtsova, J. Vask, E. Tamson, J. Roots, E. Viil ja A. Kruusimägi. Seisavad I rida vasakult: J. Gutbach, A. Bock, H. Korn, L. Juhkam, S. Liim, ja A. Laur. Seisavad II rida vasakult: R. Varts, K. Kissa, K. Tutt, A. Rauden ja H. Hinno.

„Ühistrükikoja“ ladujad: Istuvad vasakult: J. Eha, A. Kressmann, E. Vilberg, J. Utter ja M. Peterson. Seisavad: L. Trubok, L. Oser, H. Meister, R. Lehtme, E. Ney, N. Ruus ja E. Veidenbaum. (L. Oser töötab paberilõikajana.)

monopoli seisukorras olev „Ühistrükikoda“ on ladujaile alammääraks maksmas 12 krooni nädalas. Masinaladuja saab 26 krooni nädalas.

*

Tööd on praegu külluses, nii et võeti isegi juure paar meest. Ka „Noor-Eesti“ paar raamatut on Rakveresse trükkimiseks toodud, Rakvere on tsentrumiks Süda-Virumaal ja seepärast monopoli seisukorras töötavale trükikojale on kõik eeldused endale töö hankimiseks.

Tartust.

Tartlaste palga juurenõudmine andis tulemusi.

Kuigi Tartu ühingu nõudmised ei läinud kavakohaselt 100% läbi, on saavutatud siiski paremus palkade tõstmise näol. Mõni trükikoda on reguleerinud ka vastavate sisekorramääruste kaudu puhkeaega, töötingimusi jne.

Peetud üldkoosolek 24. nov. s. a. otsustas palgaaktsiooni seks korraks päevakorrast ära võtta.

Töölisvanemate valimised Tartus.

Novembri kuul toimus „Mattieseni“ trükikojas töölisvanema vali-

mine kus valiti tagasi endine töölisvanem Voldemar Pertels suure häälteenamusega.

„Postimehe“ ja „Ilutrüki“ trükikodades on töölisvanemate valimised käimas.

Liikmete juurevool Tartus.

Tartu Ühing on oma liikmete arvult tõusnud juba 192 peale. Kui ei oleks Tartust teistesse linnadesse koha peale sõitnud aasta jooksul hulk liikmeid, siis oleks liikmete arv praegu olnud kaugelt üle kahesaja. Organiseerimine kestab.

Trükitoõliste segakoor Tartus.

Trükitoõliste Ühingu vastasutatud segakoor ametivenna Ernst Rapsey juhatusel töötab edukalt. On kutsutud hulk lauljaid Pauluse kirikukoorist. Koor esineb Ühingu vanaaasta traditsioonilisel peol „Bürgermusses“.

Jalgpallimeeskond.

Kuna Tartu Ühingu jalgpallimeeskond näitas möödunud suvel päris head mängu, otsustas Ühingu üldkoosolek lubada jalgpallimeeskonnale registreeruda Jalgpalliitu.

Võru Trükitöölise Ühingu juhatus ja revisjonikomisjon.
Istuvad vasakult: N. Ivask — sekretär, F. Markvardt — kassapidaja, F. Sibul — esimees. Seisavad vasakult: E. Kesler — rev.-kom. kandidaat, R. Peterson — juhatuse liikme kandidaat, F. Jahu — rev.-kom. liige. Pildilt puuduvad rev.-kom. liikmed Jaan Üle ja A. Linter.

Võru trükitöölised tööl.

Juba maikuus esitati Võru kolleegide poolt siseministeeriumile registreerimiseks Võru-Petseri trükitöölise ühingu põhikiri. Segaste aegade tõttu viibis registreerimine. E. Töölisühingute Keskliidu poolt saadeti mõni aeg tagasi delegatsioon siseministri jutule, kus selgitati viivituse põhjusi. Hra minister lubas trükitöölise organisatsiooni registreerimiseks takistusi mitte teha ja nii registreeriti 17. okt. 1935 uue Võru-Petseri ühingu põhikiri.

*

Sel puhul peeti 17. nov. 1935 Võrus uue ühingu peakoosolekut, millest võttis suur enamus Võru trükitöölise osa. Koosolekul viibis liidu esitajana A. Offenbach.

Koosolekut juhatas N. Ivask, protokollis J. Üle.

N. Ivask tutvustas koosolijaid uue põhikirjaga, mis seejärele üksmeelselt kinnitati.

Liidu tegevuse ülevaate kandis ette A. Offenbach, peatudes pikemalt ametiühingute elus tekkinud olukorra

juures ja märkides trükitöölise seniseid saavutusi.

Liikmemaks otsustati sisse seada kategooriate alusel, nagu see liidus maksev on. Töötaoleku puhul abistamine sünnib normides: I kategooria saab nädalas 8 krooni, II — 7, III — 6, IV — 4 ja V kategoorias 2,5. Õpilased alla 1 aasta tööl on liikmemaksust vabad. Sisseastumismaks määrati 50 senti, õpilastele 25 senti.

Liitu astumise küsimus. Otsustati üksmeelselt astuda ETL liikmeks, alates 18. nov. 1935. Vastav soviavaldus esitati liidu juhatusele.

Juhatusse valiti N. Ivask, F. Markvardt, F. Sibul. Kandidaatideks jäid R. Peterson ja R. Vaidla. Revisjonikomisjoni valiti J. Üle, A. Linter ja F. Jahu, kandidaatideks E. Kesler ja Anni Tamm. Liidu volikogu liikmeks valiti J. Üle, kandidaadiks F. Markvardt.

Lõpuks avaldas juhataja N. Ivask koosolijate nimel liidu juhatusele tänu abistamise töö eest ja koosolek läks üksmeelselt laiali.

Eeskuju teistele.

V. Pohlaki trükikoda Võrus on tööliste palku tõstnud, olgugi, et töölised ei olnud sellekohase nõudmisega esinenud. Ettevõtja on pannud nii mõnelegi palgale juure 10—15%, põhjendades seda elukalliduse tõusuga. Teised trükikojad ei ole veel seda teinud, kuigi töölised on esinenud palgakõrgendamise nõudmisega.

Tööd

on praegu Võrus rohkesti. On tulnud tellimisi raamatutele, samuti on kaatsusel käima panna uus ajaleht.

Ebatervet konkurentsi

harrastab Võrus Songi trükikoda, kiskudes tööde hindu alla. Seepärast peab ta kasu võtma tööliste palkade vähendamise arvel. Ka Võru peaks õppima, et sellel teel küll trükitööstust edasi ei arendata.

Võru trükitööstus.

Võrus on praegu 3 trükikoda: V. Pohlak, „Täht“ ja Songi trükikoda. Suurim neist on „Tähe“ trükikoda, kus töötab 16 töolist, Pohlaku juures 11 ja Songi juures 4. Seega 31 töolist kokku. Ladujaid on 17, 3 trükkiijat, 5 pealepanijat, 3 köitjat, ülejäänud õpilased. Palgad on praegu ladujail 15—16 krooni, 15 krooni trükkiijail, pealepanijail 6—8 krooni nädalas. Töötuid on praegu 1 (köitja).

Kiirpresse on 5, bostonpresse 4, tiigeleid 3. Ladumismasinaid ei ole.

Valgast.

Palga juurenõudmine Valgas.

Valga trükitöölised olid peremeesetele esitanud minimaalpalgade kava, mis oli koostatud Tartu kolleegide eeskujul. Ettevõtjad sellepeale ei reageerinud, vaid tõstsid ise mõnedel töölistel palku, seletades, et nemad olid seda juba enne katvatsenud. Palku tõsteti umbes 1—2 krooni nädalas. Sealjuures seletasid peremehed, et nemad trükitöölise ühingu kui niisugust üldse ei tunnista. Kuna aga kõikide tööliste palkade juure nõudmine jäi endiselt päevakorrale, siis ei loobutud ka sellest aktsioonist. Valga toimib selles küsimuses täiesti kontaktis Tartuga.

Valga trükitöölise palgad.

Valga trükitöölistel on väga kõikuvad palgad. Nii saavad ladujad ja trükkijad 9 kroonist kuni 18 kroonini nädalas.

Loodetav liikmete tõus Valgas.

Valgas on organiseeritud praegu 13 liiget. On lootusi seda arvu tõsta 15—17 peale. Valgas töötab trükitöölal umbes 22—23 töolist, nende hulgas ka köitjad. Kuid neist on poolõppinud tööjõud ja sealt ka ettevõttega ärilises vahekorras, mistõttu nende organiseerimine ühingu ümber oleks lootusetu.

Petserist.

Petseris

on ainult „Tähe“ osakond, kus töötab 4 töolist.

Tehnilise hariduse ajakiri.

Trükitöölise tehnilise hariduse tõstmise küsimus on seni veel korraldamata. Olgugi, et riigi kunsttööstuskooli juures töötavad ka trükitöölised edasiarendavad kursused, on need laiematele väljaõppinud tööliiskadele kättesaamatud. Nii tehaksegi tööd vanade õppinud vormide alusel ja nii kuidas igal mehel mõistust ja jaksu jätkub. Kahtlemata, töö kvaliteedi tõstmisel, oleks vajalik silmaspidada välismaal toimunud tehnilise ladumise ja konstruktsiooni uuendusi, jälgida trükitöö üldise tehnika arengut ja püüda luua ka neist Eesti oludes paremat. Välismaal ilmuvad sellise haridusliku täiendamiseks eriajakirjad, sageli luksusväljaannetes, tõstes esile kõige uuemat stiili ja tuues ülevaateid toimuvatest uuendustest. Nii Saksamaal „Typographische Nachrichten“, Taani-Norra-Rootsi ühine ajakiri „Grafisk Revy“ jne. Meil, Eestis, on sel alal söödipõld. Liit andis küll välja kirjaldaja käsiraamatu, aga see on vaid kitsale alale mõeldud ja pealegi algõpetust arendav, ilma suurema joonte rõhutamiseta ja teedeotsimiseta.

Meie trükitöölised ei saa kas majandusliste raskuste või keeleoskuse puudulikkuse tõttu ülalmainitud ajakirja tellida ja lugeda. Seepärast oleks hädasti vajaline ka sellekohane tehniline ajakiri eesti keeles. Selle lugejaid peaks juba leiduma!

Välismaine ringvaade.

Soomest.

* *Soomes* on selle aasta jooksul liikmete arv suurenenud 461 liikme võrra. Kõige rohkem organiseerus Helsingis — 305.

* *Soomes* ametiühingute liit sai tänavu 5-aastaseks. Praegu koondab liit 18 eriliitu 40.000 liikmega.

* *Soomest* kirjeldatakse viimast kongressi, missuguse kirjutise tõime mõni aeg tagasi „Trükitöölises“.

* *Soomes* trükitöölise liikumine areneb järjekindlalt. 1930. a. oli organiseeritud 60%, 1933. a. 62,8% ja 1935. a. 69%. Töötuid on 10%, aasta alul oli 13%.

Rootsist.

* *Rootsis* läks korda sõlmida kollektiivleping, mis palju olulist ei muutnud senises olukorras.

* *Rootsis* on elukallidus tõusnud. Kaks kuud tagasi oli indeks 115 (1913 = 100), nüüd 117.

* *Rootsi* ametiühingute liit määras Abessiiniasse sõitva Punase Risti ambulantsi toetuseks 25.000 rootsi krooni.

* *Rootsi* trükitöölise maleklubi pidas 16. novembril oma 20-aastast kestva juubelit.

Taanist.

* *Taanis* peetud valimised andsid tööliserakonnale 7 kohta juurde. Ametiühinglased olid 100%-lt valimas.

* *Taani*. Töölisvalitsuse all olles on Taani trükitööstuses tööpuudus kahtanenud. Nii oli 1933. a. 15. juulil 576 töötut, 1934. a. 447 ja 1935. a. 253.

Inglismaalt.

* *Inglismaa*. 1909. a. oli liidul 15 sektsiooni 4200 liikmega, 1934. a. lõpul 109 sektsiooni 22.000 liikmega. Varanduse seis on £ 188.000.

* *Inglise* trükitöölised on alustanud kampaaniat 40-tunnilise tööndala sisseseadmiseks trükitööstuses, vastavalt tööbüroo kavadele.

* *Inglise* ametiühingute kongressi aruandest Brightonis selgus, et ametiühingute liit koondab praegu enda alla 4.567.000 liiget, näidates tugevat kasvu. Suuremad liidud on raudteelased 750.000 liikmega, siis metallistid 600.000 ja kaevandustöölised 500.000.

Saksamaalt.

* *Saksamaal* mõisteti keegi masinaladuja 7 kuuks vangi, sest ta oli ladunud „Heil Hitleri“ asemele, „Heilt Hitler“. Kohus nägi selles Hitleri meelelaaimamist ja masinaladuja pidi oma trükiviga 7 kuuga lunastama.

* *Raske* olukord valitseb trükimasinate tehastes. Suure konkurentsi tõttu, mida arendab eriti Saksamaa, on trükimasinate hinnad madalale viidud. Kui see nii edasi kestab, peavad tehased omi uksti sulgema.

* *Saksamaa* töötute trükitöölise arv näitab tõusu. 31. augustil oli 52.272, 1. septembril 52.894. Üldine töötute arv sama aja kohta oli 1.706.230 pealt tõusnud 1.713.693 peale. Kaevatakse üldiselt trükitoode tellimise vähesuse üle.

* *Trükitööstuse* halvenemise olukorrast Saksamaal näitavad kujukalt kirjastuste aasta-aruanded. Hansa kirjastus Hamburgis sai maksta 4-miljonilise riigimarga põhikapitaliga 4% dividendi, Presseühing Baieris näitas puhastkasu 809, kuna 1933. a. oli see 2873. Schwerdtfeger & Co on puudujäägiga töötanud rea aastaid ja üldine kahju on tõusnud juba 141.986 riigimargale. Põhikapitaliks on tal 2,07 milj. riigimarka.

Tschehhoslovakkias.

* *Tschehhoslovakkias* on trükitöölise liidule muret valmistamas invaliidide rohkus. Kui 1931. a. oli 362 invaliidi, siis 1934. a. lõpul oli neid 600. Väljaminekud on tõusnud vastavalt KČ. 1.928.904 pealt 3.144.023 peale.

* *Tschehhoslovakkias* näitab töötuse järjest tõusu. Nii oli oktoobris 602.775, septembris 573.362 inimest töötä.

Belgiast.

* *Belgia* trükitöölise liit pidas 25. augustil oma erakorralist kongressi. Päevakorras oli uue juhatuse valimine ja kassaaruande kinnitus. Kongressil otsustati piirata Brüsseli sektsiooni juhatusliikmete arvu senises liidu juhatuses, viies 9 pealt 5 peale.

Luksemburgist.

* *Luksemburgis* on tegelema hakatud noortöölise ja õpilaste probleemidega.

Jugoslaaviast.

* *Jugoslaavia* trükitööliste võitlus tariifide eest näib lahenevat. Vastuvõtnud on tingimused mitmed trükitöökodad, mis seni veel ei kuulunud tariifi alla. Streigib veel umbes 80 töölist. Rahvusvahelise kutsesekretariadi sekretär H. Grundbacher külastas hiljuti Zagrebit, Lubljanat ja Belgradi, puutudes kokku sealsete trükitöölistega.

Prantsusmaalt.

* *Prantsusmaa*. Suuremat tähelepanu äratas kahe ametiühingulise keskuse liitumine. Selles nähakse Prantsusmaa tööliste võitu.

Ungarist.

* *Ungaris* peeti liidu korralist kongressi, millest võttis osa 79 saadikut. töötute arv on vähenemas, viimane arv oli 2153. Invaliide on praegu 560.

Palestiinast.

* *Palestiinas* olid mõningad töökonfliktid. Streikisid kartonaashi tööstused umbes 100 töölisega Tel-Avisis. Palku tõsteti 20—25%.

Tehnika uudised.

Uudist masinaladujaile.

Paljudele masinaladujatele valmistab muret reavalamisel korrigeerida kogutud matriitsed. Harilikult, enne valamisele asumist, masinaladuja loeb valuvormi üle, kontrollides vigu. Niikaua kui matriitsed veel uued, on matriitsedel sisse lõigatud must kiri selge. Pikaajalise tarvitamise ja puhastamise juures tuhmuvad need ja täht matriitse küljel kaotab silmapaistvuse. Eriti raske on neid lugeda vähema kirja juures. Ameeriklased Percy ja Hill on võtnud patendi uuendusele, kus matriitsed juba vabrikus mustana toodetakse. Sisselõigatud kiri on sealjuures valge põhjaga ja seega on hulga loetavam. Katsed on näidanud ligi 25% vigade vähenemist nimetatud matriitsetega ladumisel.

* Välismaal on valmimas uus paaberivalmistamise masin. See on suurim maailmas. Pikkus on tal 115 mtr., kaal ligi 1800 tonni ja jooksulindi laius 8 mtr. 24 tunni jooksul valmistab masin 20 vagunit ajalehepaberit.

Kirjut maailmast.

* Tschehhi arst dr. Pokorny arvestas välja, et Tschehhoslovakkia rahvas kannatas 1½ miljardi Tschehhi krooni vigaste hammaste tõttu. Neid arvusi sai ta kokkuvõttes haambaarstidele ja hammaste ravimisele kuuluva summa näol, ühes lisahäiguste arstikuludega, mis tekivad korratute hammaste tõttu.

* Suurimaks reategijaks maailmas võib pidada õigusega Hispaania luuletajat Lope de Vega't, kes suri 300 aasta eest. Surres 73 aasta vanaduses oli ta oma eluaja jooksul kirjutanud 22 miljonit luulevärssi.

Kirjade nurk.

Küsimus: Kuis on võimalik vanu liikmeõigusi kätte saada, kui vahepeal organisatsioonist eemal oldud?

Vastus: Selleks tuleb ühingu juhatause poole pöörata soovivaldusega liikmeõiguste kättesaamiseks. Ühtlasi tuleb tasuda ka vahepeal maksmata jäänud liikmemaks. Juhatause otsustada jääb muidugi, kas ta nõustub sellist liiknemaksu vastu võtma või mitte.

Küsimus: Kas ei saaks liit välja andma hakata tehnilist haridust täiendavat ajakirja?

Vastus: Tarvidus vastava tehnilise ajakirja järele on suur. Kahjuks ei ole liidul selliseid raharessursse, mis võimaldaks heal paberil trükituna ja tehniliselt viimistletud ajakirja väljaandmist. Võib olla tulevikus saab sellest üle, kui asutatakse trükitöösturitega sellekohane ajakiri ja mõlemad organisatsioonid võtavad selle toimetamise endale. Ajakirja väljaandmine nõuab erikirjutisi spetsialistidelt ja honoraarita seda keegi ei kirjuta.

Väljaandja: Eesti Trükitööliste Liit.

Vastutav toimetaja: A. Offenbach.

R. Tohver & Ko trükk Tallinnas, 1935.